

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

**Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету**

Випуск 29

Рівне – 2017

УДК 94(477) + 94 (100)

А 43

ББК 63.3 (4Укр)

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного ун-ту. – Вип. 29. – Рівне : РДГУ, 2017. – 305 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м.Рівне)

Заступник головного редактора:

Шелюк Людмила – кандидат історичних наук, професор (м.Рівне)

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій – кандидат історичних наук, доцент (м.Рівне)

Редакційна рада:

Давидюк Руслана – доктор історичних наук, професор (м.Рівне)

Жарна Криштоф – доктор хабілітований в галузі історії, професор (м.Жешув, Республіка Польща)

Киридон Алла – доктор історичних наук, професор (м.Київ)

Троян Сергій – доктор історичних наук, професор (м.Київ)

Фісанов Володимир – доктор історичних наук, професор (м.Чернівці)

Шугаєва Людмила – доктор філософських наук, професор (м.Рівне)

Члени редколегії:

Галуха Любов – кандидат історичних наук, доцент (м.Рівне)

Жилюк Сергій – доктор історичних наук, професор (м.Остріг)

Майзнер Роберт – доктор хабілітований в галузі історії, професор (м.Ченстохова, Республіка Польща)

Соммер Ханна – доктор гуманітарних наук в галузі соціології, професор (м.Жешув, Республіка Польща)

Степанков Валерій – доктор історичних наук, професор (м.Кам'янець-Подільський)

Стоколос Надія – доктор історичних наук, професор (м.Рівне)

Чухліб Тарас – доктор історичних наук, провідний науковий співробітник (м.Київ)

Швецова-Водка Галина – доктор історичних наук, професор (м.Рівне)

Шеретюк Руслана – доктор історичних наук, професор (м.Рівне)

Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 10 від 30 листопада 2017 р.

ISSN 2519-1942

Згідно постанови президії ВАК України часопис «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії» визнано фаховим виданням у галузі історичних наук (постанова від 17 червня 2016 р.)

**Свідоцтво про державну реєстрацію:
Серія КВ № 15857-4329Р від 12 жовтня 2009 р.**

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. Пластова, 31,
історико-соціологічний факультет РДГУ,
isf_rdgu@ukr.net
<http://isf.rv.ua/>

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

3. Державний архів Івано-Франківської області (Держархів Івано-Франківської обл.), ф. П-1, оп. 1, спр. 162.
4. Держархів Івано-Франківської обл., ф. П-1, оп. 1, спр. 1227.
5. Державний архів Рівненської області (Держархів Рівненської обл.), ф. Р-30, оп. 2, спр. 8.
6. Держархів Рівненської обл., ф. Р-30, оп. 2, спр. 10.
7. Держархів Рівненської обл., ф. Р-30, оп. 2, спр. 52 а.
8. Іщук О. С. Молодіжні організації ОУН (1939-1955 рр.) / О.С. Іщук. – Л.; Торонто: Літопис УПА, 2011. – 944 с.
9. Іщук О. С. Діяльність молодіжних структур ОУН у повоєнні роки (1945-1948 рр.): деякі аспекти проблеми / О.С. Іщук, Н.Б. Ніколаєва // Український визвольний рух: наук. зб. – Львів, 2006. – № 7. – С. 232–242.
10. Кентій А. В. Збройний чин Українських Націоналістів 1920-1956: Історико-архівні нариси / А.В. Кентій. – К., 2008. – Т. 2. Українська повстанська армія та збройне підпілля Організації українських націоналістів, 1942–1956. – 415 с.
11. Літопис УПА. Нова серія. – Т. 5: Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля. Інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ 1943–1959. Книга друга: 1946-1947. / Упоряд.: В. Лозицький, І. Павленко, А. Кентій. – Київ, 2003. – 576 с.
12. Літопис УПА. Нова серія. – Т. 6: Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля. Інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС–МВС, МДБ–КДБ 1948. Книга третя: 1948. / Упорядники: В. Лозицький, К. Абрамова, І. Павленко, А. Кентій. – Київ, 2003. – 514 с.
13. Патриляк І.К. «Встань і борись! Слухай і вір...»: українське націоналістичне підпілля та повстанський рух 1939-1960 рр. / І.К. Патриляк. – Львів: Часопис, 2012. – 592 с.
14. Стасюк О.Й. Видавничо-пропагандивна діяльність ОУН (1941-1953 рр.) / О.Й. Стасюк; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Центр досліджень визвольного руху. – Л.: Центр досліджень визвольного руху, 2006. – 384 с. : іл.
15. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 166, оп. 15, спр. 272.
16. Центральний державний архів громадських об'єднань України (ЦДАГО України), ф. 1, оп. 23, спр. 893.
17. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 23, спр. 1716.
18. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 23, спр. 2979.
19. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 24, спр. 213.
20. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 73, спр. 186.

УДК 94:315.362(477), «196/198»

Оксана Гуменюк

УКРАЇНСЬКА РАДЯНСЬКА СІМ'Я: СПЕЦИФІКА ПОВУТОВОГО ПРОСТОРУ

У статті представлено аналіз досліджень питань побуту української родини. Автор виділяє праці радянських та вітчизняних істориків, показуючи суспільно-політичні умови притаманні історичній науці зазначених періодів. Охарактеризовано основні досягнення у вивченні проблеми і намічені питання, що потребують подальшого наукового пошуку.

Ключові слова: повсякденне життя, побут, пропаганда, сімейно-побутові традиції, соціально-побутова сфера.

The article presents the analysis of research the welfare of the Ukrainian family, the Author highlights the works of Soviet and Russian historians by showing the socio-political conditions characteristic of the historical science of the period. The main advances in the study of the problems and identified issues requiring further research.

Key words: everyday life, everyday life, propaganda, of family traditions, social sphere.

This article aims to consider and explore the main aspects of the life of a Soviet family through the prism of social, economic and political processes in the Soviet society. The relevance of the chosen research topic lies in the fact that to characterize the Soviet past, using only black or only white paint impossible. The era of Bolshevism is a tight tangle of contradictions, conflicts, compromises. That is why the problem of evaluation of the family life in the Soviet period is of particular scientific, political, moral, and educational value. On the basis of the relevance of the topic the main objective of this research is to examine the scientific rationale, based on a comprehensive and objective analysis and reconstruction of functioning of the Soviet families against the background of everyday realities. Methodologically, the study is built on the principles of scientific

knowledge: objectivity, historicism, the relationship of internal and external factors in the development of science. In the process, was used historical-chronological, topical, comparative and system methods of examination of the studied material. The theoretical basis of scientific study is the theory of historical knowledge of the world. A common characteristic of this time might be the lack of otherness as such. Particularly acute impact on the domestic aspects of Soviet families. Was lost on many generations of traditional Ukrainian way of doing home business that is only now beginning to partially recover.

В статтє представлен анализ исследований вопросов быта украинской семьи Автор выделяет труды советских и отечественных историков, показывая общественно-политические условия, характерные для исторической науки указанных периодов. Охарактеризованы основные достижения в изучении проблемы и намечены вопросы, требующие дальнейшего научного поиска.

Ключевые слова: *повседневная жизнь, быт, пропаганда, семейно-бытовые традиции, социально-бытовая сфера.*

Історія вивчення сімейних особливостей радянської минувшини завжди впліталася в канву повсякденного складового. На даному етапі історія сім'ї виводиться на окрему сходинку української, і не лише, історії. Тому не дивним є інтерес до даного аспекту життя радянської української людини. Сучасними дослідниками зроблено чимало щодо дослідження даної тематики, як у контексті повсякдення, так і окремишньо. Зокрема, О. Коляструк [7], О. Удод[13], Н. Гогохія[5], Г. Мітрошенко[9], В. Лисак[8], В. Головка[6] у своїх працях через повсякденність радянської людини досліджують загальноусталені норми, а інколи й аномалії даного періоду.

Революційні ідеї початку ХХ століття і революція 1917 року, в результаті якої до влади прийшли більшовики, зім'яли, перевернули всі колишні звичаї й традиції, за якими жило і розвивалося українське суспільство упродовж багатьох століть. Одні з найбільш ключових та фундаментальних засад суспільства, всіляко підтримувані православною церквою – укладання шлюбу і хрещення дітей, права і обов'язки подружжя, основи сімейного життя – все це оголошувалося попівським мракобіссям і було вилучено з нової революційної дійсності. Скасуванням інституту сім'ї та шлюбу нова влада займалася цілеспрямовано і творчо. Тепер, у нових умовах, жінка стане самостійною і самодостатньою, вихованням її дітей займуться сади і ясла, приготуванням їжі – громадські кухні, пранням білизни – пральні, а соратники по революційній боротьбі стануть односторонцями, благо, обидва тепер, і він, і вона називаються «товариш». Середина 50-х років була ознаменована двома епохальними для радянської сім'ї подіями: були знову легалізовані аборти, і органи РАЦС передані у відання місцевих Рад депутатів. До цього часу радянські люди чітко знали: «Сім'я – це осередок суспільства». І кожен громадянин зобов'язаний її створити. Сім'я в СРСР починалася з реєстрації. Звичайно, не всі співгромадяни були свідомими і офіційно оформляли свої стосунки. Але суспільство засуджувало такі пари. Існував інститут розлучень. При розлученні зв'язок між подружжям не переривався: колишній чоловік підтримував матеріально сім'ю (у 99% при розлученні дитину залишали матері), брав участь у вихованні дитини. Розлучення в СРСР були поширені з 1966 року приблизно так само широко, як зараз. Так зване розкріпачення жінок, безумовно, мало і позитивні сторони. Жінка усвідомлювала себе особистістю - це величезний плюс всій пропагандистській роботі комуністів. Але мінусів було більше. Держава, як і мріяла Олександра Коллонтай, взяла на себе функції вихователя, батька і матері. Розрив родинних зв'язків був неминучий. Суто особисті питання виносилися на суд громадськості, потім ті ж жінки в партком бігали з проханнями напоумити чоловіків і повернути їх у сім'ю. Радянська жінка стала борцем, зрадивши своїй суті не з власної волі.

Що ж до побутової сторони питання, то радянська влада обіцяла усіляко дбати про новостворені сім'ї. В 50-80-ті рр. ХХ ст. спостерігалось деяке поліпшення життєвого рівня міського населення України. Трудящі мали змогу краще вдягатися: однак якісного та модного одягу і взуття, як і багатьох інших товарів народного споживання, завозилось і вироблялось недостатньо, щоб задовольнити зростаючий попит. Покращується і харчовий раціон сімей внаслідок зростання асортименту, кількості та якості харчових продуктів у торгівельних точках міст, однак позитивні зрушення у цій царині не були сталими. Періодично мали місце перебої з продуктами харчування.

Завдяки більш вдалому поєднанню державного та індивідуального житлового будівництва зростає житловий фонд міст, багато громадян покращили свої житлові умови. Та розв'язати повністю житлову проблему не вдалось. Свідомість радянської людини перелаштовувалася від бажання просто «жити» до потреби «жити добре». Чи не вперше соціум почали турбувати проблеми комфортного облаштування житла, модного одягу, харчових делікатесів, побутової техніки. Останнє – ідея, що хатню роботу можна виконувати за допомогою техніки, а не вручну, і що така техніка може бути доступною для кожної родини – теж одне з виняткових явищ, яке привніс брежнєвський період. На середину 1970-х рр. перестали бути одиничними холодильники, чорно-білі телевізори, м'ясорубки, праски, окремі види

меблів [4, с. 115]. З товарів престижу вони перетворилися на буденні речі, особливо після значного зниження на них роздрібних цін у 1978 р., завдяки чому продаж холодильників («Днепр», «Донбас», «Саратов») зріс у 2 рази; чорно-білих телевізорів («Весна», «Таурас», «Славутич», «Берёзка») – в 1,7 раза. Залишалися важкодоступними, дорогими і престижними кольорові телевізори «Електрон», «Радуга», «Рубин». Обстеження тривалості користування побутовою технікою, проведене у 1972-1973 рр., показало, що більше половини її було придбано в останні 5 років, для колгоспників цей показник підвищувався до 60-80%. Особливою новинкою для мешканців села були телевізори, холодильники, пральні машини. Якщо ж порівнювати сім'ї за рівнем доходу та забезпеченістю їх побутовою технікою, то певним предметом розкоші залишалися холодильники та пылесоси, причому кардинально відрізнялася їх кількість у робітників та службовців і колгоспників. На 100 сімей робітників і службовців з середньодушовим сукупним доходом менше 50 руб. холодильників було 37, пылесосів – 8 (у колгоспників 3 та жодного відповідно), на 100 сімей робітників і службовців з доходом більше 100 руб. було 60 холодильників і 27 пылесосів (у колгоспників 11 і 2) [1, с. 122]. Іншим символом сімейного достатку брежнєвської епохи став автомобіль. Поряд з побутовою технікою автомобіль кардинально перелаштовував повсякденний побут. Передусім змінилося ставлення до авто: воно уже не був лише ознакою службового привілею («Победа», «Волга»), а перетворилося на зручний засіб пересування («Лада», «Запорожець», «Москвич»). Тож майже кожен чоловік хотів володіти легковим автомобілем. Якщо на середину 1960-х рр. власників приватних автомобілів налічувалося лише 200 тис. осіб [1, с. 124], то у подальшому ця цифра поступово зростала. Типовий розподіл на право придбати індивідуальну машину на перше місце ставив керівництво, за ним слідував заслужений раціоналізатор чи кваліфікований працівник зі стажем роботи більше 10 років, потім звичайний робітник чи службовець. Самотні робітники та службовці, а також молоді сім'ї найчастіше проживали в гуртожитках. За символічну плату (робітник, який проживав у гуртожитку робітничого селища, платив 2,80 руб. на місяць у 1966 р. при зарплаті 90 руб.) якість житлових умов залишала бажати кращого. Найбажанішим способом стати власником житла у брежнєвський час було отримати державну квартиру. Протягом усієї епохи будівництво житлового фонду велося швидкими темпами, втім, недостатніми для повного задоволення потреб громадян. У першій половині 1980-х рр. через збільшення бажаних отримати державну квартиру житлове забезпечення дещо погіршилося. Щорічно на 100 сімей усіх пільговиків надавалося 17-28 квартир, на 100 багатодітних сімей і матерів-одиначок – 10-22. Ще гіршою ситуація була із забезпеченням житла молодят, які, як правило, чекали своєї черги 10-16 років. За роки одинадцяті п'ятирічки останнім на 100 сімей щорічно надавали лише 6-9 квартир. [1, с. 122]. Утім, у радянський час квартирне питання полягало не в тому, отримати чи ні, а в тому, як швидко це можна зробити. Кооперативи для будівництва квартир організовувалися при міських і районних житлових управліннях, у міських і районних відділах комунального господарства виконкомів місцевих рад, а також при підприємствах, установах та організаціях. Зазвичай багатокімнатний кооперативний будинок будувався коштом членів кооперативу за допомогою державного кредиту [10, с. 45]. В подальшому до квартирної плати власникові кооперативної квартири щомісяця додавався рахунок на погашення позики. Попит на послуги створював жителям міст привілейоване становище. На середину 1960-х рр. система побутових послуг була розвинена надзвичайно слабо. Приміром, у 1966 р. в Україні у двох третинах наявних на той час сільських населених пунктах не було лазень і перукарень, у більше половини – майстерень побутового обслуговування. Подібною була ситуація і в містах: половина з них не мала лазень і перукарень, більше двох третин – пралень [1, с. 136]. Утім, навіть підприємства, що існували, орієнтували свою роботу на державні замовлення, а не на індивідуальні послуги населенню – у 1967 р. лише 21% виконаної міськими пральнями роботи становили замовлення від населення, у деяких областях (Черкаській, Хмельницькій, Херсонській, Сумській, Вінницькій) цей показник не перевищував 10%. Пральні у сільських населених пунктах взагалі практично не виконували індивідуальних замовлень [1, с. 137]. Слабко була розвинута система готелів. З часом жити у місті ставало все комфортніше, у той час як на селі ситуація покращувалася повільно. І найгіршою вона була в малих селах з населенням менше 100 осіб: ще на середину 1980-х рр. 90% населення, що там проживало, не мало на території села ні шкіл, ні дитячих садочків, ні медпунктів, ні закладів громадського харчування, ні будинків побуту та відділень зв'язку. Фактично єдине, на що міг розраховувати селянин, – на невеличкий магазин [1, с. 138]. Нестача якісних товарів і послуг, відсутність широкого вибору провокувала особливий тип стосунків «продавець/покупець», що виходили далеко за межі економічних мотивів. Продавець завжди стояв на щабель вище – з ним шукали знайомств, йому пропонували гроші та послуги. Радянська сім'я була виразником ідей системи країни Рад. Все, що пов'язане було з селом у традиціях, приготуваннях та обрядах усіяко приховувалося сучасними атеїстами. Хоча і були нерідкими випадки вінчання, хрещення та поминальної служби. Проте виносити все це на гора – було ризиковано для всього: кар'єри, навчання і

сприйняття тебе соціумом. При цьому спостерігалася виразна гендерна нерівність, типова для радянської сім'ї. Якщо чоловік витрачав 0,7% свого часу в робочий день на покупку продовольчих товарів, 0,1% – на покупку непродовольчих і 2% – на домашню роботу, то жінка відповідно 2%, 0,5% і 11%, що відбувалося за рахунок зменшення часу відпочинку для жінок. Як бачимо, вироблений західною історіографією концепт «подвійного тягара» (обов'язок заробляти гроші та дбати про дім) у статусі жінки в радянському соціумі залишався справедливим і для брежнєвської епохи. Враховуючи Особливості жіночої психології та комунікації перетворювали чергу в радянському соціумі з економічного явища (ознака підвищеного попиту на певні види продукції) на соціальний колективний феномен неформальних каналів поширення інформації та засобів формування суспільних настроїв. Бачимо що, на кінець епохи застою у радянському соціумі цілком сформувався тип пересічного громадянина споживацького суспільства: типова радянська сім'я має облаштовану державну чи кооперативну квартиру, відкладає гроші на легковий автомобіль, щоліта їздить у відпустку на море, а на вихідні – на дачу, стоїть у черзі за звичайними товарами і має знайомих для придбання дефіциту чи імпорту, заощаджує на спокійну старість, слідує за модою та організовує культурний відпочинок, а головне – має цілковиту віру, що так буде завжди.

Джерела та література

1. Баран В.К., Даниленко В.М. Україна в умовах системної кризи (1946-1980-і рр.) / В. Баран – К., Видавничий дім «Альтернативи», 1999. – 304 с.
2. Вальденфельс Б. Повседневность как плавильный тигль рациональности / Социо-логос / Б. Вальденфельс – М., 1991. - Вып.1. – С. 39-51.
3. Васильчук Г.М. Вивчення «радянської повсякденності» 20-30-х років сучасними російськими істориками: проблеми теорії та методології дослідження // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика. – Зб. ст. – Вип. 11. – К.: НУ НАНУ, 2007. – С. 102-111.
4. Витрук Л.Д. Улучшение социально-бытовых условий жизни трудящихся УССР / Л. Витрук – К., Наукова думка, 1986. – С. 180 с.
5. Гогохія Н.Т. Якісні методи дослідження у вивченні радянської повсякденності 1920-30-х рр. // Вісник Луганського національного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка. – 2007. – № 23. – С. 109-114.
6. Головка В. «Риба та м'ясо» історії повсякденності: теоретичні засади напряму // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. Міжвідомчий збірник наук. пр. – Вип.17. – К.: НУ НАНУ, 2007. – 494 с. – С. 87–101.
7. Коляструк О.А. Предмет історії повсякденності: історіографічний огляд його становлення у зарубіжній та вітчизняній історичній науці // український історичний журнал. – 2007. – № 1. – С.174-184.
8. Лисак В. Ф. Повсякденність українських селян в умовах радянської дійсності 1950-1960-х рр. ХХ ст. / В.Ф. Лисак. – Маріуполь, 2013. – 323 с.
9. Мітрошенко Г. А. Соціальний конфлікт у побуті: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук: спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії» / Г.А. Мітрошенко. – О., 2007. – 19 с.
10. Олейниченко Я.Г. Дом в котором мы живем / Я. Олейниченко – К., Политиздат Украины, 1988. – 120 с.
11. Повсякдення ранньомодерної України. Історичні студії: в 2-х т. / гол. ред. В. Смолій; відп. ред. В. Горобець; ред. колег.: Н. Старченко (заст. відп. ред.), Н. Білоус, В. Зема, О. Романова (відп. секр.). – К., 2012. – Т. 1: Практики, казуси та девіації повсякдення - 328 с.
12. Поленина С.В. Советская женщина в обществе и семье // Роль женщины в современном обществе (К итогам X-летия женщины ООН). Сб. статей/ Ч. II. М., 1985. – С. 203-218.
13. Удод О.А. Історія повсякденності: проблеми методології та джерелознавства // Історія в школах України. – К., 2005. – № 4. – С. 40–45.

УДК 94(470+571)+(477):[001.102:355.01]

Oksana Kundeus

FEATURES OF THE INFORMATION WAR OF RF AGAINST UKRAINE

The article is devoted to the understanding of the information component of the «hybrid» war, which the Russian Federation introduced long before the military aggression. It is said that from aggressive information and psychological impact suffered not only Ukrainians society, citizens of the post-Soviet countries, but also other countries of the European Union and the USA not least.

З М І С Т

РОЗДІЛ 1 ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

<i>Карпуніна Тетяна</i> ЗАРОДЖЕННЯ ДИПЛОМАТИЧНОЇ СИСТЕМИ КИЇВСЬКОЇ РУСИ	3
<i>Олійник Вікторія</i> ДО ІСТОРІЇ НАРОДНИХ ТЕАТРАЛЬНИХ ВИСТАВ В ЗИМОВІЙ КАЛЕНДАРНІЙ ОБРЯДОВІСТІ УКРАЇНЦІВ ЗАКАРПАТТЯ	11
<i>Ващук Дмитро</i> СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ЮРИДИЧНОГО ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ В XIII – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIV СТ.	16
<i>Блануца Андрій</i> СТАРОСТИ/НАМІСНИКИ/ДЕРЖАВЦІ В УКРАЇНІ НАПРИКІНЦІ XV – НА ПОЧАТКУ XVI СТ.: ПОВНОВАЖЕННЯ ТА СТАТУС	20
<i>Гурбик Андрій</i> САМОВРЯДНІ ЗАСАДИ КОПНОГО СУДОЧИНСТВА НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У СКЛАДІ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО (БІЛОРУСЬКИЙ КОНТЕКСТ)	21
<i>Горобець Віктор</i> КОЗАЦЬКА АДМІНІСТРАЦІЯ ТА МІСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ГЕТЬМАНАТІ: СИМБІОЗ ЧИ КОНФЛІКТНІСТЬ?	26
<i>Шандра Валентина</i> ЦЕХОВІ І РЕМІСНИЧІ УПРАВИ В КОНТЕКСТІ ЕВОЛЮЦІЇ САМОВРЯДНИХ ЗАСАД В МІСТАХ УКРАЇНИ (КІНЕЦЬ XVIII – ПЕРША ПОЛОВИНА XIX СТ.)	30
<i>Томчук Любов</i> IWAN FRANKO W KULTURZE UKRAIŃSKIEJ	34
<i>Антипчук Надія</i> ЕПОХАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ ОЛЕНИ ПЧІЛКИ	37
<i>Давидюк Руслана, Музичко Олександр</i> АНТОН СТРИЖЕВСЬКИЙ: ШЛЯХ УЕНЕРІВЦЯ ВІД ОДЕСИ ДО РІВНОГО	41
<i>Гон Максим</i> ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНО-ПЕРСОНАЛЬНОЇ АВТОНОМІЇ: ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗУНР	50
<i>Микитюк Тетяна</i> УКРАЇНСЬКЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО У СЕЙМІ І СЕНАТІ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ У 20-Х РОКАХ XX СТОЛІТТЯ	55
<i>Шамсутдинова-Лебедюк Тетяна, Лебедюк Єлизавета</i> ОСВІТНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ЄВАНГЕЛЬСЬКО- РЕФОРМОВАНОЇ ЦЕРКВИ В УМОВАХ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ	61
<i>Доброчинська Валентина</i> ГРАНІ ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ РОМАНА ПЩУКА (1881-1979 РР.)	65

<i>Старжець Володимир</i> ОПІР ШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ РАДЯНСЬКОМУ ТОТАЛІТАРНОМУ РЕЖИМОВІ У ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЯХ УРСР (1944-1953 РР.)	70
<i>Гуменюк Оксана</i> УКРАЇНСЬКА РАДЯНСЬКА СІМ'Я: СПЕЦИФІКА ПОБУТОВОГО ПРОСТОРУ	75
<i>Kundeus Oksana</i> FEATURES OF THE INFORMATION WAR OF RF AGAINST UKRAINE	78
<i>Візітєв Юлія, Рогожина Катерина</i> ПРОЯВИ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ ГРУЗИНСЬКОЇ ДІАСПОРИ УКРАЇНИ В РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ	84
<i>Ричко Вікторія</i> ІСТОРИЧНА РОЛЬ ПОЧАЇВСЬКОЇ ЛАВРИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РЕЛІГІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СОЦІУМІ	88
<i>Приходько Петро</i> ПРОГНОСТИЧНА ОЦІНКА ПОДАЛЬШОЇ ДОЛІ КРИМСЬКОГО ПІВОСТРОВА КРИЗЬ ПРИЗМУ ПЕРЕДУМОВ ТА ПРИЧИН ОКУПАЦІЇ КРИМУ РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ	93

РОЗДІЛ 2 ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

<i>Озимчук Олег</i> УТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТОК ВАНДАЛЬСЬКОГО КОРОЛІВСТВА	99
<i>Озимчук Олег</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЗВИ ТА ЗМІСТУ РАННЬОСЕРЕДНЬОВІЧНИХ ТИТУЛІВ	103
<i>Ціватий Вячеслав</i> ДЖЕФФРІ ЧОСЕР (1340-1400) – ДИПЛОМАТ, ПОЛІТИК, ПОЕТ (У ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ВИТОКІВ АНГЛІЙСЬКОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ І ДИПЛОМАТІЇ)	107
<i>Константинов Валентин</i> СОБІТИЯ 1611 В РУМЫНСКИХ КНЯЖЕСТВАХ И ИХ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ СУДЬБЫ МОЛДАВСКОГО КНЯЖЕСТВА	113
<i>Вавуліч Валентин</i> ОСМАНІЗАЦІЯ БАЛКАН. АКТ І. ЗАВОЮВАННЯ І ВОЛОДАРЮВАННЯ (ДО ПОЧАТКУ ХІХ СТ.)	118
<i>Шеретюк Руслана, Стоколос Надія</i> СКАСУВАННЯ ОСЕРЕДКІВ ОРДЕНУ ПІАРІВ У РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ: ЧИННИКИ ТА НАСЛІДКИ	122
<i>Сверова Ольга, Биков Олександр</i> РОСІЙСЬКИЙ БОНАПАРТИЗМ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ (ХІХ-ХХ СТ.)	128
<i>Плюта Наталія, Валюх Людмила</i> АНГЛО-ФРАНКО-НІМЕЦЬКЕ КОЛОНІАЛЬНЕ ПРОТИСТОЯННЯ В АФРИЦІ (ОСТАННЯ ТРЕТИНА ХІХ СТ.): ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ ОГЛЯД ПРОБЛЕМИ ЗАРУБІЖНИМИ ДОСЛІДНИКАМИ	132

Щавлінський Микола СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЄВРЕЙСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У БІЛОРУСІ В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1914-1918 РР.)	141
Жилюк Сергій ПРОБЛЕМА КОНФЛІКТУ РЕЛІГІЙНОГО РЕФОРМАТОРСТВА ТА ЦЕРКОВНОГО ТРАДИЦІОНАЛІЗМУ НА ВСЕРОСІЙСЬКОМУ ПОМІСНОМУ СОБОРІ 1917-1918 РР.	145
Боголейша Свєтлана ПРИЧИНИ И ЭТАПЫ СОЗДАНИЯ ЛИТОВСКО-БЕЛОРУССКОЙ ССР (CAUSES AND STAGES OF CREATION OF THE LITHUANIAN-BYELORUSSIAN SSR)	149
Levchuk Iryna THE POLITICAL MEANING OF WOMEN'S ORGANIZATIONS IN THE SECOND POLISH REPUBLIC: THE NATIONAL FACTOR	153
Шульган Марина УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИЙ КОНФЛІКТ 1943 РОКУ: ІСТОРИЯ ТА СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ	161
Pawlak Mateusz WYBRANE WSPOMNIENIA WOJENNE WIEŻNIÓW NIEMIECKIEGO OBOZU KONCENTRACYJNEGO AUSCHWITZ-BIRKENAU	164
Нак Elżbieta ŻYCIE I TWÓRCZOŚĆ ZDZISŁAWA BEKSIŃSKIEGO	171
Кузло Дарина ВПЛИВ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЗАСАД НА ПРОЦЕС ПАДІННЯ КОМУНІСТИЧНИХ РЕЖИМІВ У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ ТА В УКРАЇНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ	175
Опанасюк Тетяна ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА РФ 2000 р.: ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ	180
Kaczmarzyk Jan PRZYCZYNY I SKUTKI WOJNY NARKOTYKOWEJ W MEKSYKU W LATACH 2004-2010	185
Опанасюк Ірина ТРАДИЦІОНАЛІЗМ ТА ВЕСТЕРНІЗАЦІЯ В ПРИЗМІ СИСТЕМИ ДЖЕРЕЛ ПРАВА І ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ТУРЕЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ	187
Вавуліч Валентин, Черній Валерій СУЧАСНИЙ СТАН ТУРЕЦЬКО-БОЛГАРСЬКИХ ВІДНОСИН	191

РОЗДІЛ 3 ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС

Федоришин Микола ЗАХІДНИЙ КОРДОН ПЕРЕСОПНИЦЬКОЇ ВОЛОСТІ У ХІІ СТ.	196
--	-----

<i>Десятничук Ігор, Десятничук Ілля</i> ВИБОРИ ДО ПЕРШОЇ ДЕРЖАВНОЇ ДУМИ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ У ВОЛИНСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ	204
<i>Бородинська Ліна</i> СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДИ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТИЯН У С. ПОСНИКОВІ НА РІВНЕНЩИНІ (1918-1939 РР.)	209
<i>Ярошик Роман</i> ГОЛОКОСТ У МІСТІ РІВНЕ	215
<i>Галуха Любов</i> РУСИФІКАТОРСЬКА ПОЛІТИКА РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ У РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВОСЛАВНОГО ДУХОВЕНСТВА ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.	217
<i>Грималюк Оксана</i> БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕРКОВНИХ БРАТСТВ ВОЛИНІ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.	225

РОЗДІЛ 4

ПРОБЛЕМИ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА ІСТОРІОГРАФІЇ

<i>Підлужна Ольга</i> ДОКУМЕНТАЛЬНІ ДЖЕРЕЛА ІСТОРІЇ П'ЯТИДЕСЯТНИЦЬКИХ ГРОМАД НА ВОЛИНІ	231
<i>Мартинчук Світлана</i> ДЖЕРЕЛА З ІСТОРІЇ ПРОМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ КІНЦЯ ХVІІІ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.	236
<i>Гончар Ольга</i> УКРАЇНСЬКИЙ ВЧЕНИЙ ХІХ СТ. (ДО 200-ЛІТТЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ МИКОЛИ КОСТОМАРОВА)	244
<i>Пазюра Наталка</i> ЗМІСТ ТА ХРОНОЛОГІЧНІ МЕЖІ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАРОГО УКРАЇНСЬКОГО КОНСЕРВАТИЗМУ	248
<i>Кузьміна Ірина</i> РОЛЬ МЕЦЕНАТІВ У РОЗВИТКУ НАУКИ ТА КУЛЬТУРИ (НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ Ф. ШТЕЙНГЕЛЯ)	251
<i>Постоловський Руслан</i> «ПРАЗЬКА ВЕСНА» 1968 Р. У НОВІТНІЙ ЧЕСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ	257
<i>Батуріна Світлана</i> УКРАЇНА В ПІДРУЧНИКАХ З ІСТОРІЇ СУСІДНІХ КРАЇН (РОСІЯ, ПОЛЬЩА, БІЛОРУСЬ)	261
<i>Михальчук Роман</i> НОВІ СВІДЧЕННЯ ПРО ГОЛОКОСТ У МІЗОЧІ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ УСНОІСТОРІЧНОГО ПРОЕКТУ В ЛИПНІ – СЕРПНІ 2016 р.)	265
<i>Голубеў Валянцін</i> АБШЧЫНА Ў БЕЛАРУСІ ХVІ-ХVІІІ СТ.: ЭВАЛЮЦЫЯ ТЭРМІНА	274

РОЗДІЛ 5 РЕЦЕНЗІЇ, АНОТАЦІЇ, ОГЛЯДИ

Дятлов Володимир

АКТУАЛЬНЕ ВИДАННЯ НА ТЛІ ПРОЦЕСУ «BREXIT»

(Рецензія на монографію: Грубінко А.В. Велика Британія в системі європейської зовнішньої і безпекової політики (1990-2016 рр.): монографія / А.В. Грубінко. – Тернопіль: Осадца Ю.В., 2017. – 640 с.)279

Томчук Любов

ІСТОРІЯ «ВІКУ ЖІНОК»282

Галуха Любов

ЦЕРКВА ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТИЯН-БАПТИСТІВ

СЕЛА ПОСНИКІВ НА РІВНЕНЩИНІ

(Рец.: Бородинська Л. Осібно, але воєдино.

100-річчя церкви євангельських християн-баптистів с. Посників на Рівненщині. –

Рівне: Дятлик. – М., 2017. – 296 с.)293

Вирський Дмитро

МОНАСТИРСЬКІ МАЄТНОСТІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МІСЦЕВЕ УПРАВЛІННЯ

ТА САМОВРЯДУВАННЯ НА КРЕМЕНЧУЧЧИНІ ПІСЛЯ КОЗАЦЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

СЕРЕДИНИ XVII СТ.294

ISSN 2519-1942

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

**Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету**

Випуск 29

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **Валерій Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **Лариса Федорук, Владислав Самсонюк**

Обкладинка – **Григорій Волохов**

Підписано до друку 1.12.2017 р. Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman».
Наклад 300. Обл.-видав. арк. 35,6. Замовлення № 209/1.

Віддруковано засобами різнографічного друку
ПП Самборський І.О.
вул Княгині Ольги, 8, м. Рівне, 33028

ISSN 2519-1942

A 43 Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного ун-ту. – Вип. 29. – Рівне : РДГУ, 2017. – 305 с.

УДК 94(477) + 94 (100)
ББК 63.3 (4Укр)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017